

Ik hou van Artis...

W

ANT ARTIS IS EEN BIJZONDERE PLEK DIE AL 175 JAAR BESTAAT. Artis is als de natuur. Het voorjaar presenteert er zijn bloementooi van bloesems en bollen, de lucht is helder, soms nat maar heerlijk fris. De zomer tooit zich met de volte van het gebladerte, er stroomt warme lucht en we vinden er koelte in de schaduw. Herfst biedt vocht, kleuren, vruchten, late bloei, mist, een zekere melancholie en de aankondiging van winter, die kouder is. In de winter is alles stiller zonder blad, maar geborgen in de verwachting van de nieuwe cyclus. Alles op Artis leeft gedurende deze seizoenen: de dieren, de bomen, de planten en de mensen die er komen. Deze plek midden in de stad is bovendien niet alleen een rijke verzameling van natuur, maar ook van geschiedenis en cultuur. Dat voel je, proef je, ervaar als je door het Artispark loopt.

Iedere generatie ontdekt opnieuw de kracht van deze plek. Ieder bezoek, iedere wandeling, iedere belevenis en handeling verbindt zich met dit park en draagt de betekenis daarvan over aan onze herinnering, zet het vast in ons geheugen. Artis is daarmee één van die belangrijke plekken in de stad die bijdraagt aan onze identiteit, ons levensgeluk. Want het ontdekken van Artis is een ontdekking van onszelf. Als stedelingen kunnen wij immers niet zonder inzicht in de betekenis die de levende natuur voor ons leven heeft. Van kind tot volwassene hebben miljoenen bezoekers Artis beleefd en zich ermee verbonden, al 175 jaar.

Wie door de poort van Artis het park binnengaat, vindt een geheel eigen wereld. Artis is een microkosmos in het grote geheel van de stad, zoals ons individuele bestaan een klein onderdeel is van een grootse samenhang. Artis is een wereld waar de bezoeker natuur in al haar diversiteit vindt en waar men zich ontspannen kan te midden van die rijkdom. Een plek van verwondering, van studie, van verleden en van heden, van ontdekking en herkenning, van samenzijn, met elkaar, met de dieren, de bomen en

...net als iedereen

de architectuur. Artis is ook een plek waar gewerkt wordt, met zorg en aandacht voor dieren, planten en sterren, voor natuurbeheer en natuurbescherming en voor erfgoed. Zij die er werken investeren in educatie, overdracht, communicatie en duurzaam beheer en onderhoud. Zij zijn de 'hand' van Artis, zij verrichten het handenwerk waarmee Artis al 175 jaar kan bestaan.

De 'hand' van Artis heeft door al die jaren heen telkens andere geschiedenis gemaakt en geschreven. Ook nu werkt Artis aan nieuwe plannen voor dieren, educatie en erfgoed, maar nooit zonder de band met de eigen geschiedenis te vergeten. Het resultaat van dat nieuwe handenwerk wordt langzaam in alle onderdelen van het park zichtbaar en voelbaar.

Hoe de 'hand' van Artis werkt, zijn signatuur zet in de tijd van vroeger en nu, daarover gaat deze publicatie. In samenspraak met de uitgever en de auteurs, is het boek bedacht als een wandeling door het park. Iedere lezer kan zijn eigen route en volgorde kiezen. De een zal beginnen in het deel 'Natura', over de flora en fauna en alles wat daarmee verbonden is. De ander kiest voor 'Artis', over de rol die kunst, architectuur en literatuur in het park speelt. En weer een andere lezer kiest voor 'Magistra', waarin wordt verteld wat er in Artis over ons en onze wereld te leren, te ontdekken en te verwonderen is. Op welk hoofdstuk de keuze ook valt: het zal gaan over mensen. Over de verzorgers, bezoekers, artsen, kunstenaars, wetenschappers en al die andere mensen die zich met hart en ziel verbonden hebben aan het park, vroeger en nu.

Want Artis is een plek voor iedereen, van iedereen, in alle seizoenen.

Haig Balian

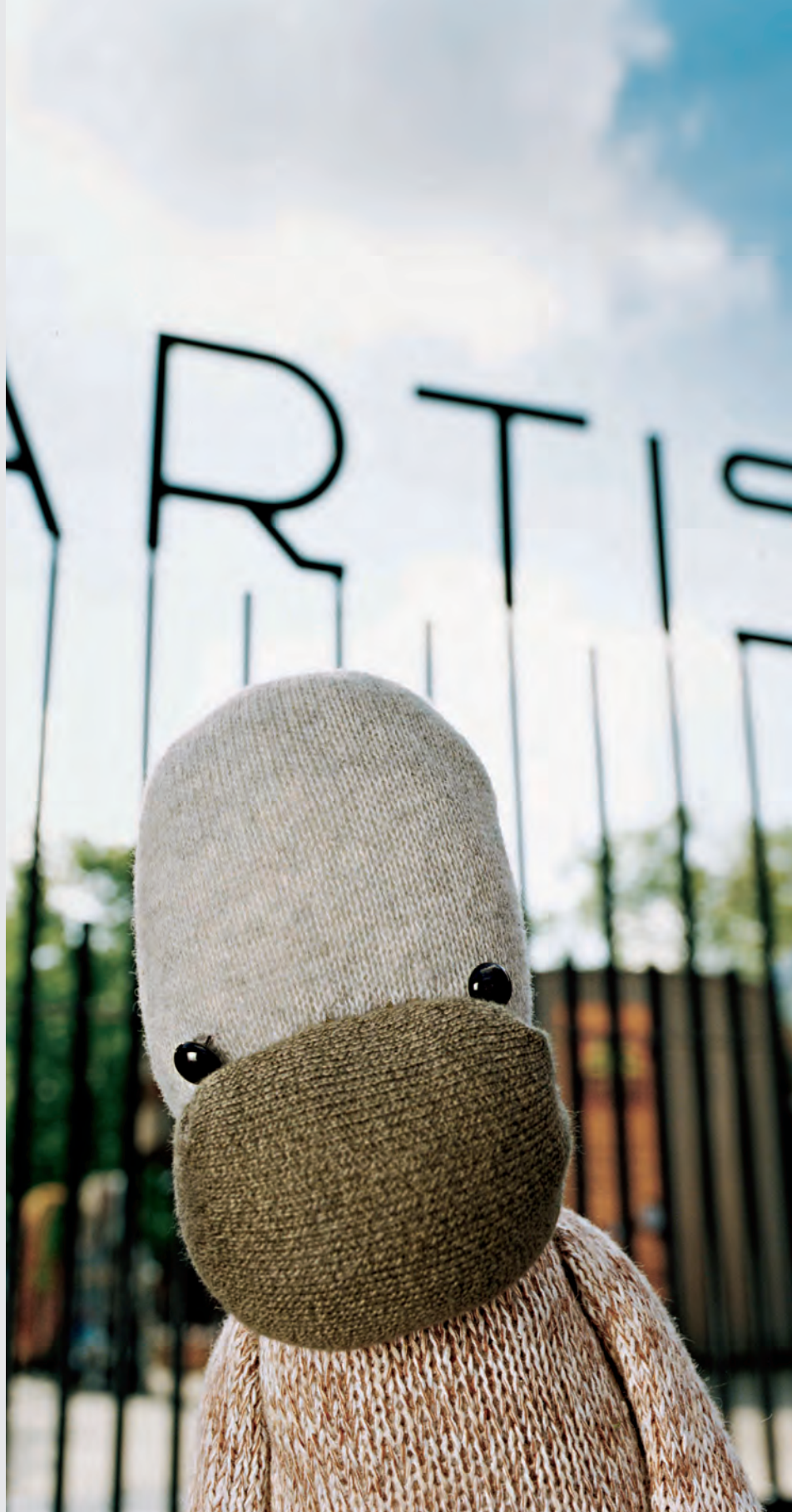
Artis-directeur

Fotograaf Paul Huf maakt een groepsportret van 17 schrijvers in een kas in Artis. Vooraan zittend van links naar rechts: Bertus Aafjes, J.C. Bloem en Jeanne van Schaik-Willing. Daarachter staand van links naar rechts: W.F. Werumeus Buning, Mr. François Pauwels, Jan Willem Hofstra, Henriëtte van Eyck, Mr. H.W.J.M. Keuls, Clare Lennart, Johan Fabricius, Ed. Hoornik, Hella Haasse en Willy Corsari. Achteraan links Gerard den Brabander, F. Bordewijk, Bert Voeten en Clara Eggink.

Artis de Partis is Artis de Partis

Is het een aapje? Een luiaard? Een mens? Of gewoon een sok? Nee, niets van dat alles. Artis de Partis is Artis de Partis. Volgens geruchten is hij ergens in 2005 gevonden in het park en sindsdien liefdevol geadopteerd door Artis. Volgens anderen is de sokpop bedacht door het reclamebureau fhv/bbdo. Artis de Partis duikt dan ook op in vele campagnes voor het park en speelt een rol bij vele promotieacties. Bovendien heeft Artis de Partis een eenogig vriendje: Artis de Marsis. Artis de Marsis is bij de bouw van het vernieuwde Planetarium aan komen vliegen van een andere planeet en maakte in 2012 zelfs nog een ruimtevvlucht. Samen met André Kuipers mocht hij mee naar het ruimtestation ISS. Inmiddels is Artis de Marsis weer terug in het Planetarium, waar hij dagelijks bewonderd kan worden. De knuffels zijn meer dan gewone mascottes. Met de verkoop van knuffels, ansichtkaarten, sleutelhangers en andere spullen met de wezentjes erop worden belangrijke projecten gefinancierd. Zo gaat bijvoorbeeld een kwart van de opbrengst van de artikelen naar een project om gewonde en verweesde grote miereneters in Zuid-Amerika te redden. Met het geld worden ze opgevangen en gerehabiliteerd, zodat de dieren later weer uitgezet kunnen worden in het wild.

over het hek de dierentuin in

De eerste keer dat hij in Artis was, kan André Kuipers zich niet meer herinneren. Voor zijn gevoel is de dierentuin er gewoon altijd al geweest. Het was in zijn jonge jaren een magische plaats. Het gaf hem een gevoel van reizen, ook al stond het midden in zijn eigen stad. En met het Planetarium erbij kwam hij helemaal in buitenaardse sferen. Een herinnering die hem zeker nog bijstaat, is de keer dat hij over het hek was geklommen om de tuin in te komen. Zijn klas zou die dag een bezoek aan Artis brengen, maar de jonge André was te laat. Via de reguliere ingang kon hij niet meer naar binnen. Gelukkig kende hij het park zo goed dat hij precies wist waar hij ongestoord over het hek kon klimmen om zich toch nog op tijd bij zijn klasgenoten te voegen.

Het is trouwens ook niet geheel ondenkbaar dat er tussen de schildpadden in Artis ook nog exemplaren rondlopen die van de ruimtevaarder zijn geweest. Kuipers had als kind namelijk twee zieke schildpadden overgenomen van een vriend. Hij verzorgde ze goed en de dieren werden weer beter. Maar daardoor ontstond er wel een ander probleem. Ze kregen kostbare biefstuk tartaar te eten en groeiden als kool. Dat werd toch een beetje te gortig, vond zijn vader. Ze moesten weg. Daarom nam Kuipers junior ze mee naar zijn favoriete dierentuin. Daar werden de bruine en de roodwangschildpad zorgvuldig geïnspecteerd en vervolgens tussen de andere schildpadden gezet. Gezien de hoge leeftijd die schildpadden kunnen bereiken is het best waarschijnlijk dat minstens een van de twee reptielen nog gewoon in het Reptielenhuis te bewonderen is.

De Tuinman en de Vlinderman

‘N

ET EEN ZAKJE MET SAP, HÈ?’ zegt vlinderverzorgster Ko Veltman. Hij houdt een felgroene vlinderpop omhoog. ‘Moet je nagaan dat daar straks een vlinder uitkomt!’ Ko kan zich er nog steeds over verwonderen dat iedere vlinder twee keer geboren wordt. Toch heeft hij heel wat rupsen en vlinders zien komen en gaan, sinds de opening van het Vlinderpaviljoen in 2006. Er leven doorgaans namelijk vijftienhonderd vlinders met een gemiddelde levensduur van drie weken. Ko was nauw betrokken bij de totstandkoming van dit tropische paradijs, waar vlinders bij ongeveer 26 graden achter elkaar aan dartelen tussen de prachtigste tropische planten. Vanaf het begin is het niet alleen het meest luchtvochtige dierverblijf van Artis, maar ook een van de bestbezochte. Ook op dagen dat het buiten net zo tropisch warm is.

Er is geen plek in Artis waar plant en dier zo verbonden zijn als in het Vlinderpaviljoen. De kas is meer dan alleen een waardevolle botanische tuin, aangelegd voor het oog van de bezoeker. Wie beter kijkt, ziet op en onder de bladeren ook eitjes, rupsen en poppen zitten.

‘Iedere plant heeft een functie,’ legt tuinman Ton Hilhorst van de vakgroep Bepanting uit. De vlinders halen de nectar uit de bloemen. Ze leggen eitjes op de bladeren, die vervolgens als voedsel dienen voor de rupsen. Iedere vlinder heeft weer een andere waardplant. De rups van de atlasvlinder houdt van liguster. Die van de blauwe morpho eet liever van de jonge pindaplantjes die Ko kweekt uit de van de olifanten ‘geleende’ rauwe pinda’s. Er groeien zelfs planten die nog een functie moeten gaan krijgen. Ko loopt naar de hernandia. Vijf stekken hebben ze via de Hortus gekregen. De boom wordt in verband met bauxietwinning op een paar

monarchvlinder

oranje tijgervlinder

morpho helenor

Linkerpagina: Sinaasappelplant met vlinders, door Maria Sybilla Merian